

Érdemes volna...

REMÉNYFFY LÁSZLÓ

Érdemes volna sok olyan, közgazdasági vonatkozású cikket közölni a lapban, mint legutóbb olvastuk *Polner Antal* tollából. Érdemes volna azért, mert egész erdőgazdálkodásunk közgazdasági alapjai helyenként igen ingatagok; egy-egy eljárás gazdaságosságának a megítélésében óriási eltérések vannak szakközönségünk körében. És ennek egyik oka az is, hogy nincsen mozgalmas fóruma a hasonló tárgyú szakmai vitáknak. A közgazdaságtudomány alkalmazása terén különösen az ötvenes évek eleje óta végzett erdőmérnök-generáció van hátrányban, amikor is — mint a szocializmusban szükségtelent — eltörölték a Főiskolán a közgazdaságtan és az erdőértékszámítás oktatását és azóta sem adják meg a szocializmusban szükséges gazdaságtani ismereteket.

Most az említett cikkben feltett kérdést közgazdasági szempontból igyekszem vizsgálni; elfogadom tehát a szerzőnek azt a feltevését, hogy a tölgyes és a nyáras értékkülönbsége 30 év múlva 188 000 Ft lesz hektáronként.

A szerző termelésbővítést javasol, mely szerint a tízéves kocsányostölgyest nagyobb hozamú nyárállománnyal cserélnénk fel. Az állománycsere nyersköltsége a cikkíró szerint 5957 Ft/ha, a termelési érték növekedése 188 000 Ft, mely 30 év múlva realizálódik.

Ha pontosan akarunk számolni, a harmincéves értékkülönbözethez hozzá kell adni az előhasználatok értékkülönbözetét, tízéves kamataival, és le kell vonni belőle a növekvő termeléssel kapcsolatos több kiadást is.

Az előhasználatok értékkülönbözete a cikk szerint 12,335 Ft.

A több kiadás az előhasználatoknál: 45 m³-el több fakitermelés költsége, kb. 3000 Ft. A számítás egyszerűsítése céljából e több költséget egyenlőnek veszem az előhasználati értékkülönbözet tízéves kamataival.

A véghasználati értékkülönbözetet terheli 427 m³-el több faanyag kitermelése (à 46,80) = 20 000 Ft.

Az állománycseréből származó nyereség tehát:	
Harmincéves értékkülönbözet =	+188 mFt
Előhasználati értékkülönbözet =	+ 12 mFt
Több fakitermelési ráfordítás =	— 20 mFt
<hr/>	
Nyereség:	+180 mFt

Kérdés, milyen forrásból fedezhetőek az állománycsere költségei, és mennyire kifizetődő az a népgazdaság számára?

Az állománycsere kétségkívül beruházás jellegű; adott erdőterület termőképességét, kapacitását növeljük vele. Hasonló adott erdőterület talajának tartós javításához. Vagy az iparból vett hasonlattal élve: egy gép által végzett termelést úgy növeljük, hogy a gépet jobb határfokúra alakítjuk, (gyorsabban járattjuk), és ezzel a gépnek az időegységre eső termelését növeljük.

Köztudott, hogy a beruházás nyersköltségeit a közterheken kívül tetemes rezszi is terheli. (A cikk a tízéves tölgyes kiirtásának költségét nem tárgyalja; feltételezhető, hogy azt a kikerülő gally értéke fedezi). Nem tévedünk tehát, ha a beruházandó termelési értéket durván a nyersköltségek kétszeresében, kerekén 12 000 Ft-ban állapítjuk meg. Kérdés, hogyan kamatozik ez a befektetett összeg, ha 30 év múlva 180 000 Ft lesz belőle?

$$1,0 p = \sqrt{\frac{T_n}{T}} = \sqrt{\frac{100\,000}{12\,000}} = 1,195$$

A kamatláb 9,5%. Ugyanezt mutatja a beruházások gazdaságosságának vizsgálatára ma használatos mutató is. A beruházás megtérülési ideje pedig a

cikkíró számítása szerint 20 év, amikor is az előhasználatok értékkülönbözete eléri a beruházott 12 000 Ft-ot (a több fakitermelés több költségét ezuttal számításán kívül hagyva).

De népgazdaságunknak nagyon sok olyan beruházási lehetősége van, ahol a beruházott összeg sokkal hamarabb megtérül, 10%-nál sokkal jobban kamatozik. Anélkül, hogy erre vonatkozó pontos adataim lennének, a népgazdaság beruházásainak megtérülési idejét átlagosan 6 évnél gondolom. A cikkben javasolt beruházás — ilyen hatékonyság és ilyen megtérülési idő mellett — tehát a népgazdaság számára aligha volna érdemes.

*

De próbáljunk más forrást is keresni az állománycsere megvalósítására. Nem is kell messzire mennünk, hiszen az erdőfenntartási alap éppen arra való, hogy erdeink felújításának költségeit fedezze, mégpedig részben beruházási jelleggel is, hiszen a jelenlegi erdeinknél általában jobb erdőket akarunk létrehozni a felújításuk során.

Az erdők felújítására népgazdaságunk az ésszerűség határáig minden pénzt megad, és amikor a gyakorlati erdőművelő a jelenlegi erdőknél nagyobb termőképességűeket akar létrehozni, örömmel tapasztalja, hogy a szükséges mértékig minden anyagi eszköz rendelkezésére áll. De vajon olyan gazdag nagybácsi-e az erdőfenntartási alap, hogy korlátlanul nyulkiálhatunk a zsebébe?

Első pillantásra e forrásból — legalábbis — nem volna ildomos fedezni ezt az állománycsere-t. Az erdőfenntartási alap ugyanis a kitermelt fatömeg után befizetett tőárelvonásból képződik. De egy tízéves tölgyes kitermelése után nem keletkezik tőár, nem fizethető tőárelvonás, ebből tehát nem gyarapszik az erdőfenntartási alap. Emiatt „nem volna ildomos” az állománycsere-t az alapot terhelni.

De hátha elviselné ezt a kis érvágást az erdőfenntartási alap, hátha rendelkezik pillanatnyilag annyi tartalékkal, hogy fedezhető volna belőle az állománycsere? Ha ez így volna, az gazdaságpolitikánk hibás voltára engedne következtetni.

A tőárelvonás ugyanis úgy van megállapítva, hogy az abból kialakított erdőfenntartási alap éppen fedezze azokat a kiadásokat, amelyek a kitermelt erdők felújításához (mégpedig az adott termőhelyen elérhető legjobb állomány-nyal való felújításához) szükségesek. Ha tehát az erdőfenntartási alapot rendszeresen nem használjuk fel, az két hibára vezethető vissza, nevezetesen:

1. Nem teszünk meg mindent, hogy az adott termőhelyen a legjobb állományokat hozzuk létre a felújítások során.

2. A kitermelések során előnyben részesítjük azokat az állományokat, amelyek felújítása az átlagosnál könnyebben, sokszor egy fillér nélkül elvégezhető (jó bükkösök) és huzódozunk a rosszabb termőhelyen álló, nehezebb feladatot jelentő állományok felújításától. E törekvéseket legutóbb már rendelkezésekkel kellett korlátozni (rontott erdők véghasználatra besorolása, bükkösök kímélése).

Talán egy példát még erre működési területéről: Sok talajvédelemre kijelölt erdőrészletünk van, és ezek legtöbbször öreg, kiritkult, csúcsháradt, beteg állomány áll, amely a talaját már egyáltalán nem védi. A hatásos talajvédelmet csak egy sűrű fenyőfiatalos tudja majd ellátni. Mégis, már az erdőrendezők sem írják elő e részleteket felújításra, mert az „nagyon nehéz”. (Jóllehet, nem amiatt huzódozunk ezek felújításától, mert az nagyon költséges, hanem csak mert az több gondosságot igényel, és több az időleges kudarc eshetősége is). Pedig ezek felújítása is népgazdasági érdek, és ezt is az erdőfenntartási alaphoz kell elvégeznünk.

Következésképp: Nem szabad, hogy az erdőfenntartási alap oly nagy tartalékokkal rendelkezék, amiből a javasolt állománycsere nagy területen elvégezhető.

*

A Polner Antal cikkében feltett kérdés vizsgálata messzire vezetett: Helyesen használjuk-e fel az erdőfenntartási alapunkat? Mennyit szabad abból megtakarítani, tartalékolni a cikkben vázolt célokra? Ezekre pontosan megfelelni már nem lehet e hozzászólásom feladata.

A cikkben feltett kérdésre tehát az eddigi fejtegetések szerint a következőket felelhetem:

1. Beruházási keretet nem remélhetünk a tölgy fiatalos állománycsere-jére.
2. Az erdőfenntartási alapból esetleg meg lehetne valósítani, de előtte feltétlenül *elsőbbséget kell, hogy élvezzen* a dombvidéki rontott erdők, a talajvédelmi feladatukat betölteni már nem tudó „véderdők” felújítása. *Elsőbbséget kell, hogy élvezzenek* már csak azért is, mert ezek — kitermelesükkor — *gyarapítják is az erdőfenntartási alapot*, nem csak fogyasztják azt.

Ha mindehhez még hozzászámítjuk az állománycsere sikerében rejlő bizonytalanságokat (jeges ár, vadkárosítás, talajviszonyok kedvezőtlenebb volta), amik a befektetés hatékonyságát csak csökkenthetik, a mérleg inkább a „nem érdemes” oldalra billen.

Hogy ezek után mégis jutna-e anyagi erőnk a cikkben tervezett állománycsere-re, arra vonatkozó további tanulmányokat — azt hiszem, mindnyájan — szívesen olvasnánk a lapban.

Mindezek után nagyon értékesnek kell tartanunk Polner Antal tanulmányát, mert az ilyen gazdasági elemző munka során bizonyára fogunk találni olyan területeket, olyan beruházásokat és felújításokat, ahol a rendelkezésünkre álló gazdasági eszközöket még hatékonyabban használhatjuk fel.

Maggazdálkodásunk korszerűsítése

DR. MARJAI ZOLTÁN

A maggazdálkodás feladata az, hogy a népgazdaságot jó örökletes tulajdonságú, elegendő mennyiségű, jó minőségű és olcsó vetőmaggal lássa el. Maga a maggazdálkodás pedig *számos mozzanatból álló komplex tevékenység, amelyben a részletek egymással összefüggésben, kölcsönhatásban állnak és egységes rendszert alkotnak*. Egyik részlet sem korszerűsíthető komoly mértékben anélkül, hogy a többit is meg ne mozdítsuk. Ha ezt az alapvető tételt figyelmen kívül hagyjuk, minden munkánk kárba veszt.

A magtermelés bázisai jelenleg a magtermelő állományok, amelyek kijelölése azzal a céllal történt, hogy a genetikai minőség javuljon. Ezt a célt a magtermelő állományok egy részében nem sikerült és előreláthatóan nem is sikerül elérni, mert *a magot állományban levő állófákról begyűjteni gyakorlatilag nem lehet*. Felmérésünk szerint pl. az erdeifenyőnek 2%-a, a feketefenyő magnak 6%-a származik kétséget kizáróan magtermelő állományokról. E jelenség oka az, hogy az állományban levő magas fákról a magbegyűjtés technikailag megoldhatatlan. Állományba csak könnyű famászó felszerelések vihetők be, amelyek alkalmatlanok a korona kívülről történő megközelítésére, ami pedig feltétele